

Durmuş Hocaoğlu

Lizbon Antlaşması

ve

Gerçek Bir “Avrupa Birliği” Binâ Etmenin Güçlükleri: VII

Yeniçağ, “Analiz”, 13 Ocak 2008, Pazar., s.06
“Analiz” Sıra No: 612; 2008-003; Ocak-03

YENİÇAĞ

Hulâsa edecek olursak: Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği’nde 2005 yılında yapılan referandumlarla açığa çıkan büyük bir krizi aşma çabasından ibârettir ve o kriz de kısaca, birbiriyle içten bağlantılı olan şu iki maddede tâdât edilebilir: 1: Birlik’in aşırı genişlemesinin netîcesinde yüklenmiş olduğu ağır iktisâdî faturaların tevlihd ettiği sıkıntılar; 2: Birlik’in git-gide federal bir sisteme ve oradan da ‘bir tür’ Avrupa Birleşik Devletleri’ne doğru ilerlemesinin netîcesinde, ulus-devletlerin gösterdiği mukavemet.

Şimdi bu ikincisinin üzerinde duralım ve önce, Anthony David Smith’in, daha evvel de başka bir vesîle zikrettiğimiz, *“Avrupa’nın birliği büyüdükçe her bir üye milli devletin milli kimliği küçülecektir. Kuşkusuz bu - demokratikleşme, sosyal refah ve Avrupa Birliği’nin genişlemesi hakkındaki diğer tartışmalarla bağlantılı olmakla birlikte - pro-Avrupacılarla anti-Avrupacılar arasındaki Britanya ve başka yerlerdeki ateşli tartışmaların arkasında yatan algılamadır. Oysa doğudan batıya tüm kıta üzerinde büyük gölgesiyle gezinen ‘milliyetçilik hayaleti’ çekip gitmeyi reddediyor.”* şeklindeki tesbîtinin hâtırlatalım[1]. Evet; vaziyet aynen budur: Avrupa’daki kriz, “milliyetçilik hayaleti”nin – *doğudan batıya tüm kıta üzerinde büyük gölgesiyle gezinen milliyetçilik hayaleti*’nin - çekip gitmeyi reddetmesine ircâ edilebilir, kısaca.

Ancak, acaba bu kadarı ile vaziyeti tam olarak tebeyyün ettirmiş olduğumuzu söyleyebilir miyiz? Eğer ki “milliyetçilik” demekle bu kavramı alelumum mânâsında kullanmış isek, hayır. Evet: Hayır!

Hayır; çünkü vaziyet bu kadar basit değil; şöyle: Aslında Avrupa’da birbirine zıt iki siyâsî doktrin ve bu iki siyâsî doktrinden neş’et eden iki zıt milliyetçilik çatışma hâlinedir elyevm – velev ki adı milliyetçilik olsun ya da olmasın; bundan evvel, yine *Yeniçağ*’da 7 Haziran-19 Temmuz 2005 tarihleri arasında yayınladığım, onyedinci bölümden mürekkep “Avrupa Birliği’nin Geleceği ve Türkiye” başlıklı yazı dizisinde[2] daha etraflıca ele aldığım gibi, birisi, büyük ölçekte Kant Kozmopolitanizmi’ne dayanan ve sonuçta bir “Avrupa Milleti” inşâ etmeye müteveccih siyâsî doktrin ve diğeri de Hegel’in, “yeryüzündeki ilâhî irâde” demek olan “kutsal devlet” felsefesine dayanan ve ulus-devletler üzerinde hükümler hiçbir güç kabûl etmeyen siyâsî doktrin olup, bunlardan ilki, kaçınılmaz olarak bir Avrupa Milliyetçiliği’nin gerekli kılarken, Hegelyen Milliyetçilik ile çatışmaya girecektir ister-

istemez. Şu hâlde ortada bir “Avrupa Milliyetçiliği” vardır ve bir de müstakil ve münferid milletlerin milliyetçiliği; diğher bir ifâdeyle, “Millî Milliyetçilikler”.

*

Ariane Chebel D'appolonia, Anthony Pagden'in editörlüğünde neşredilen, “Antikete'den Avrupa Birliği'ne Avrupa İdeası” isimli kitapta yayınlanan “Avrupa Milliyetçiliği ve Avrupa Birliği” başlıklı makalesinde[3] başlangıçta şunları söylemektedir:

İlk bakışta “Avrupa Milliyetçiliği” kavramı anlamsız görünebilir; en azından, böyle bir kavram, boş bir soyutlamayı veya imkânsız bir dilemmayı çağrıştırır. Milliyetçilik, herşeyden önce, Millet'e bağlıdır – tabîî tersi de doğrudur - ve Avrupa her ne kadar ulus-devletlerden teşekkül etmekte olsa da, Avrupa Birliği, *millilik karşıtı* veya en iyisinden *gayri millî*, hattâ bâzı zamanlarda da *milletlerüstü* bir yapılanma olarak tanıtılır. 1950'ler boyunca Avrupa'nın kurucu babaları Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'ni ve sonra da Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu, kesinlikle, Avrupa'yı bir asırdan daha kısa bir müddet zarfında birbirini yok eden kanlı çatışmaların içine sürükleyen bunaltıcı, savaşkan milliyetçiliği bastırmak için bir vâsıtâ olarak öne sürdüler ki bu tema da, milliyetçilik ve millet idesi ile milliyetçilik ve devlet egemenliği arasında bir zihin karışıklığı yaratmıştır.

[1] Anthony D Smith., Küreselleşme Çağında Milliyetçilik (Nations and Nationalism in A Global Era., Polity Press, 1995)., Türkçesi: Derya Kömürcü., Everest Yayınları., İstanbul, Ocak 2002., s.136

[2] Bu yazı dizisinin tek dosyada birleştirilerek edit edilmiş versiyonu, sitemde, HTM ve PDF formatında mevcuttur [41 sayfa, 775 KB]. Erişim: www.durmushocaoglu.com > yazılar > yazı dizileri

[3] Ariane Chebel D'Appolonia., “European Nationalism and European Union”., Pagden, Anthony (Ed.)., *The Idea of Europe, From Antiquity to the European Union.*, Woodrow Wilson Center Press and Cambridge University Press., Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York, 2002., Chapter: 8., pp.171-190

